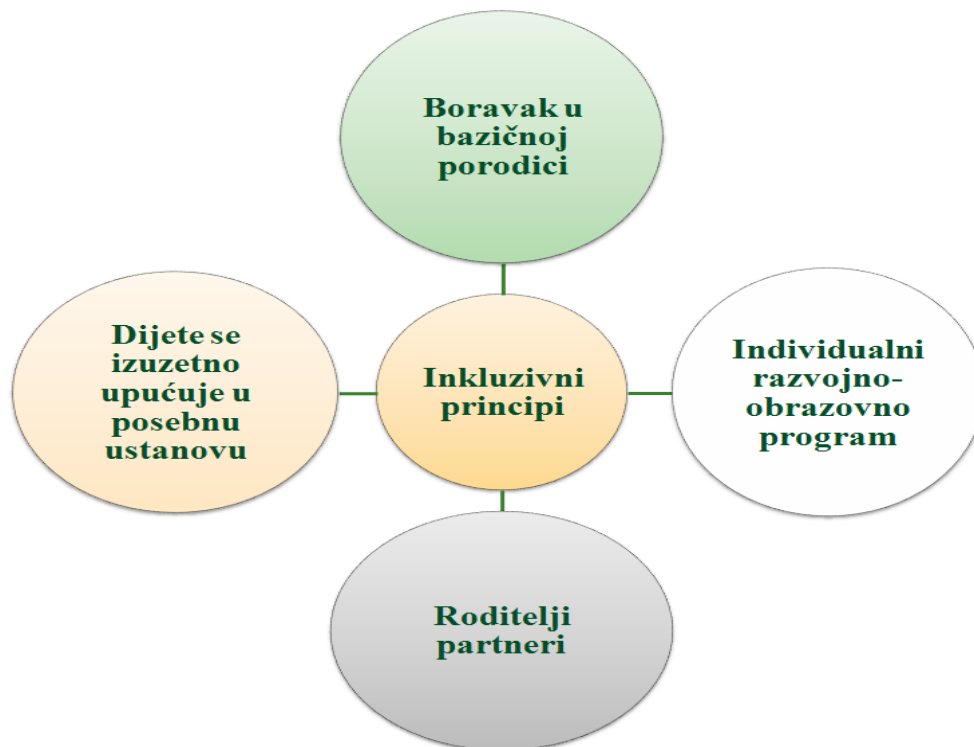

NEPRAVOVREMENO POKRETANJE POSTUPKA - OTPOR RODITELJA

1. UVOD

Sistem u oblasti inkluzivnog obrazovanja primjenjuje smjernice i principe relevantnih međunarodnih dokumenata, usaglašen je sa evropskim zakonodavstvom i praksom obrazovanja dece sa smetnjama u razvoju u okviru redovnih škola u kojima stiču ne samo akademska, već i znanja i vještine potrebne za svakodnevni život.

Kao prvi izbor, deca sa smetnjama u razvoju pohađaju redovne škole (inkluzivno obrazovanje). Ona koja imaju umjerene i teže smetnje se uključuju u posebna odjeljenja pri redovnim školama, uz zajedničku nastavu pojedinih predmeta sa vršnjacima u redovnim odjeljenjima. U resursne centre se upućuju kada je to jedini i najbolji interes.

Nastavni proces teži obezbjeđivanju jednakih mogućnosti za svu decu, uslovima za optimalan razvoj, pravovremenom uključivanju u odgovarajući program vaspitanja i obrazovanja, individualizaciju (očuvane sposobnosti, mogućnosti i interesovanja osnov za izradu individualnog razvojno-obrazovnog plana – IROP), uključivanju roditelja, kontinuitetu vaspitanja i obrazovanja, adekvatnim obrazovnim tehnologijama i asistenciji jkao tehničkoj podršci u nastavi.

2. RODITELJSTVO

Prema Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima: “materinstvo i djetinjstvo imaju pravo na posebnu brigu i zaštitu”, a porodica je “prirodna i osnovna jedinica društva”.

Svaki čovjek dobijajući ulogu roditelja želi da se u tome pokaže na najbolji način, da njegovo dijete bude uspješno, bolje od njega samog. Vaspitanje u porodici je prirodan proces jer se dijete u njoj prvo socijalizuje, stiče iskustva o životu, ljudima, međusobnim odnosima. Razvoj rezultira iz odnosa, klime, atmosfere, dinamike u porodici.

Roditelji su prvi učitelji djeteta jer utiču na svijest o samom sebi, usvajanje i formiranje stavova, pogleda i shvatanja o svijetu. Ipak, izazov nastaje kada se otkrije i dogodi da dijete ima smetnje u razvoju.

Porodica nije pripremljena na rođenje djeteta sa smetnjama i teško može, bez velikog rizika od lančanih posljedica u porodičnoj grupi da toleriše psihološki/socijalno/ekonomski pritisak, obaveze i lišavanja koje zahtijeva dijete sa smetnjama u razvoju.

Tako da se javlja nepravovremeno pokretanje postupka usmjeravanja učenika u prilagođeni obrazovni program kao jedan je od propratnih problema sa kojim se susrijećemo u inkluzivnom obrazovanju.

Posebno polazak u školu često predstavlja prekretnicu, pa roditelj želi da odloži upis u školu, odlažući konačno suočavanje sa statusom djeteta. Nerijetko se javlja otpor kod roditelja, koji ne prihvata mogućnost prilagođenog obrazovnog programa za svoje dijete.

2.1. Roditelji djeteta sa posebnim obrazovnim potrebama

Dijete sa smetnjama u razvoju je poseban psihološki izazov za roditelje. Ova situacija vodi poremećaju ravnoteže roditeljske funkcije. Kriza roditelja je praćena ojećanjima: tuge, odgovornosti, zabrinutosti, promašaja i dubokog ličnog neuspjeha, stida, sumnje, krivice, straha, lične odgovornosti.

Porodica djece sa razvojnim smetnjama izložena je psihološkom, socijalnom, skoro uvijek i ekonomskom pritisku i riziku.

Roditelji tokom vremena imaju stalno ili pojačavaju ojećanje brige da može doći do nerazumijevanja, da su uskraćeni u pravima, da ostvarenje prava zavisi od milosrđa pojedinca/institucije/društva.

Kao jedan od ishoda, nerijetko, se javlja izolacija porodice, raspad porodice, psihosocijalni problemi drugih članova porodične grupe, izmijenjen lični socio-ekonomski položaj članova i porodice kao cjeline.

Sve navedeno traži razuijevanje, empatiju, podršku, prave riječi I pristup da se putem usmjeravanja dēci obezbijede uslovi koji su u n njihovom najboljem interesu.

2.2. Razlozi zbog kojih se postupak ne pokreće na vrijeme, a tiče se roditelja

Intersektorska saradnja je nedovoljno razvijena da bi eliminisala i neutralisala sekundarne izvore uskraćenosti i stvorila jednake šanse za svako dijete (rana dijagnoza, intervencija, psihosocijalna podrška porodici, stabilan socioekonomski status i dr).

Nedovoljan je broj centara za dēcu sa posebnim potrebama i specijalizovanih stručnjaka; tretmani su rijetki jer je normiran veliki broj dēce prema pojedinim stručnim profilima. Neadekvatna je saradnja i razmjena informacija sa vrtićima, osnovnim školama, resursnim centrima u cilju napredovanja dēce. Problematika autizma postavlja se kao novo polje izazova jer u savremenoj praksi postoji niz novih pristupa ovoj dēci.

Roditelje treba psihološki osnažiti, podržati u adekvatnom prihvatanju razvojne smetnje i voditi ka uspješnoj roditeljskoj ulozi.

Rana podrška ne uključuje intenzivan, fokusiran, specijalizovan rad s djetom koji prati podrška u predškolskim ustanovama, saradnja sa resursnim centrima. Ne prati se na pravi način zastupljenost smetnji u razvoju i shodno tome savremeni pristupi.

2.3. Razlozi zbog kojih roditelji ne pristupaju proceduri usmjeravanja

* Ne suočavaju se sa postojanjem problema (dijete je lijeno, tvrdoglavo, "treba mu malo vremena" i sl.);

* Roditelji pokušavaju da na sebi lakši način ublaže problem ("on kući priča");

* Strah da će dijete biti obilježeno, ali i odbačeno od drugih učenika (i roditelja) ukoliko se usmjeri;

* Strepe kako će biti u srednjoj školi ukoliko se usmjere u osnovnoj;

* Strah od toga kakav će biti odnos sredine prema njihovom detetu (više izraženo u malim sredinama), da li će njihovo dijete biti izopšteno ili etiketirano, da se nikada neće zaposliti, udati ili oženiti ako "ima papir da nešto nije u redu";

* Doživljaj roditelja da nijesu uspjeli u svojoj ulozi roditelja ukoliko prihvate da dijete ima smetnju i pohađa nastavu prema prilagođenom programu, da će se to odraziti na funkcionisanje porodice u cjelini;

* Neusklađenost u mišljenju roditelja (jedan roditelj prihvata, drugi negira problem, kao i međusobno prebacivanje "krivice");

* Vjerovanje da odlaganje upisa i usmjeravanja daje detetu vremena da napreduje i sustigne vršnjake;

* Strah roditelja na koji način će u vrtiću/školi prihvatiti dijete i raditi sa njim;

* Teško im je da prihvate nove ljude i steknu povjerenje, da i drugi brinu o potrebama njihovog deteta, te se postavljaju kao neko ko jedino i najbolje zna šta je za njihovo dijete dobro.

3. KOMISIJE ZA USMJERAVANJE

Uloga komisija je ključna. Komisija ima šest članova, a čine je: pedijatar, ljekari odgovarajuće specijalnosti, zavisno od vrste posebne potrebe, psiholog, pedagog, defektolog odgovarajuće specijalnosti i socijalni radnik.

Postupak za usmjeravanje dece sa posebnim obrazovnim potrebama pokreće se zahtjevom. Zahtjev može podnijeti roditelj, ustanova primarne zdravstvene zaštite, vaspitno-obrazovna ustanova, centar za socijalni rad ili organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, uz obavještanje roditelja. Zahtjev se podnosi nadležnom organu lokalne uprave.

Ustanova (bez obzira da li se radi o zdravstvu, socijalu, obrazovanju) je obavezna da podnese zahtjev, naročito kada se kod dece teškoće otkrivaju tokom nastavnog procesa. Roditelj ima pravo da učestvuje u izboru programa vaspitanja i obrazovanja, i da isti zajedno sa detetom promijeni u toku školovanja.

3.1. Prednosti usmjeravanja

Uzimajući u obzir specifičnosti razvoja, naglašena je potreba sprovođenja programa stimulacije ranog razvoja. Rana podrška treba da uključi i intenzivan, fokusiran, specijalizovan rad s detetom. Glavni cilj je podrška i praćenje dece sa smetnjama u razvoju ili sa rizikom od nastajanja smetnji u razvoju u saradnji sa roditeljima i drugim uključenim osobama od najranijeg mogućeg momenta, kako bi se što bolje djelovalo na razvojnu smetnju, iskoristili razvojni potencijali deteta, podsticala izgradnja kompenzacijskih sposobnosti, roditelji ohrabрили i osposobili da podrže razvoj deteta u porodičnom okruženju.

Takođe, ovim putem se postižu uslovi za beneficirano uključivanje, osiguravaju preporuke i ispunjenje predloženih mjera podrške, komunikacija i protok informacija, kontinuitet praćenja i školovanja, dodatna podrška, uslovi, pomagala, koordinacija intervencija stručnjaka uključenih u pružanje podrške detetu i kvalitet IROP-a.

Komisije predlažu obim i način sprovođenja dodatne stručne, tehničke pomoći, kadrovske, prostorne, materijalne i druge uslove. U skladu sa tim, obrazovno-vaspitna ustanova obezbjeđuje deci sa:

- tjelesnim smetnjama – pristup zgradi, priboru, opremi, prostor za kretanje, tehnološka pomagala, pomoć resursnog centra;
- intelektualnim smetnjama – očigledna nastavna sredstva, umanjuju ometajući faktori; podrška resursnog centra;

- smetnjama vida – najpreglednije mjesto u učionici, slobodne puteve, bezbjedno okruženje, nastavna sredstva, adekvatnu obrazovnu tehnologiju, učešće resursnog centra;
- smetnjama sluha – mjesto đe sedi, otklanjaju se ometajući zvuci, prepreke za komunikaciju, prilagođen didaktički materijal, adekvatnu obrazovnu tehnologiju;
- govorno-jezičkim smetnjama – adekvatan obrazovni materijal, prilagođene pismene zadatke, vrijeme za rješavanje, pomagala, uključivanje resursnog centra i dr.
- autizmom – struktura, raspored, alternativna komunikacija, vizuelni pristup, jasna i precizna uputstva i dnevni raspored, angažman resursnog centra;
- teškoćama pažnje – mjesto pored katedre, otklanjanje svega što remeti i dr.;
- teškoćama uzrokovanim socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama – psihosocijalnu podršku, dopunsku nastavu i dr.

4. MJERE SAVEZNIŠTVA SA RODITELJIMA ZA USMJERAVANJA ĐECE

- ✓ Tražiti u roditelju partnera u radu, tražiti savjete (najbolje poznaje dijete, njegovo ponašanje, dosadašnji razvoj, načine na koje dijete najlakše i najbolje uči određene sadržaje i stiče vještine).
- ✓ Organizovati savjetodavne sesije, razgovore sa roditeljima.
- ✓ Svaki stručni saradnik iz svog ugla, na podržavajući, neosuđujući način, predstavlja razloge za usmjeravanje, ističući svo vrijeme sposobnosti djeteta koje bi se trebale i mogle koristiti, nadograđivati, stimulisati.
- ✓ Organizovati radionice kroz koje bi roditelji sagledali prednosti usmjeravanja (npr. igre uloga, uvid u načine prilagođavanja, iskustvo individualizacije i sl.).
- ✓ Sarađivati i uputiti na kompetentne institucije radi podrške i stimulacije djetetovih sposobnosti – posebno na resursne centre, kao dodatnu podršku deci kojoj je to potrebno.
- ✓ Organizovati povezivanje sa roditeljima čija deca imaju slična/ista iskustva.
- ✓ Organizovati Dan otvorenih vrata za roditelje u školi, Dan jednakosti, dan nediskriminacije i slične događaje koji njeguju i kreiraju inkluzivnu atmosferu uključenosti.